

Key Stage 3

Infectiepreventie en beheersing (IPC): Seksueel overdraagbare aandoeningen (Soa's)

Les 7: Seksueel overdraagbare aandoeningen(Soa's)

Een activiteit voor in de klas demonstreert hoe gemakkelijk het is om Soa's over te dragen. Met chlamydia als voorbeeld helpt deze les leerlingen om de vatbaarheid van een persoon voor Soa's begrijpen en de mogelijk ernstige gevolgen daarvan.

Leerdoelen

Alle leerlingen:

- Begrijpen dat een infectie zich gemakkelijk kan verspreiden door seksueel contact.
- Begrijpen wat leerlingen kunnen doen om zich te beschermen tegen Soa's.
- Weten dat niet iedereen die een SOA heeft ook symptomen heeft.
- Begrijpen hoe gemakkelijk infecties als chlamydia zich onder jonge mensen kunnen verspreiden.

De meeste leerlingen zullen:

- Begrijpen dat vormen van contraceptie zonder barrière niet zullen beschermen tegen Soa's.
- Beginnen om effectieve communicatie over het gebruik van condooms te ontdekken.

Koppelingen curriculum

PHSE/RHSE

- Gezondheid en preventie

Natuurwetenschappen

- Wetenschappelijk onderzoeken

Engels

- Lezen
- Schrijven

Les 7: Seksueel overdraagbare aandoeningen (Soa's)

Benodigde leermiddelen

Hoofdactiviteit: Reageerbuis experiment

Voor elke leerling

3 schone reageerbuisjes

Kopie van SW1

Per klas

Reageerbuis rekje

Jodium

Zetmeel

Water

Handschoenen

Vershoudfolie of wattenbollen

Activiteit 2: Veiliger seks: risico's, communicatie en informatie

Voor elke leerling

Post-it briefjes

Pen/potlood

Per klas

4 x A3 vel papier

Uitbreidingsactiviteit: Als Chlamydia kon spreken

Voor elke leerling

Kopie van SH1

Uitbreidingsactiviteit: SOA-Quiz

Per groep

Kopie van SW2

Ondersteunende materialen

- SH1 Als Chlamydia kon spreken
- SW1 Verspreiding van Soa's Reageerbuis experiment Registratieblad leerlingen
- SW2 SOA-quiz

Vorbereiding

Deel A

- a. Vul een reageerbuis voor de helft met melk – een per leerling
- b. Vervang een van de reageerbuizen van de leerling door zetmeel

Deel B

- a. Vul de helft van een tweede set reageerbuizen met melk
- b. Vervang een van de reageerbuizen van de leerling door zetmeel

Deel C

- a. Vul 4 reageerbuizen met melk
- b. Plaats wattenbollen of vershoudfolie over de bovenkant van 2 van de reageerbuizen.
- c. Vul een extra reageerbuis met zetmeel

Les 7: Seksueel overdraagbare aandoeningen (Soa's)

Kernwoorden

Chlamydia
Condoom
Contraceptie
Veilige seks
Seksueel overdraagbare aandoeningen (Soa's)

Gezondheid en Veiligheid

Zoek advies bij CLEAPPS voor veilige microbiologische praktijk in het klaslokaal
www.cleapps.org.uk

Weblinks

<https://e-bug.eu/nl-NL/soa-ks3>

Introductie

1. Herhaal de basisregels voor veilige seks van de lessen seksuele voorlichting of gebruik de aanbevolen regels in de opfriscursus voor docenten aan het begin van het lespakket.
2. Begin de les door de leerlingen uit te leggen dat er veel manieren zijn waarop microben kunnen worden overgedragen, bv. door aanraken, niezen of door besmet eten of drinkwater. Benadruk dat een andere belangrijke route voor overdracht is via de uitwisseling van lichaamsvloeistoffen, bv. door onbeschermdde geslachtsgemeenschap.
3. Om te voorkomen dat de leerlingen zich ongemakkelijk gaan voelen kun je ze vragen of ze wel eens van Soa's gehoord hebben en of ze weten waar ze door veroorzaakt worden.
4. Leg uit dat Soa's in het algemeen worden overgedragen door seksueel contact, d.w.z. door geen condoom te gebruiken, hoewel sommige infecties ook kunnen worden overgedragen door het delen van injectienaalden, of huid op huid contact, of van de moeder op het ongeboren kind en door borstvoeding. Dit is omdat SOA's door bloed worden overgedragen en de overdracht van lichaamsvloeistoffen ook de infectie over kan dragen.
5. **BENADRUK** dat vormen van contraceptie zonder barrière, bv. de pil, **NIET** beschermen tegen Soa's.
6. Let op dat de termen SOI (Seksueel overdraagbare infectie) en SOA (Seksueel overdraagbare aandoening) vergelijkbare termen zijn. Een infectie wordt gedefinieerd als de invasie van het lichaam door een microbe. Hoewel een infectie symptomen en complicaties kan veroorzaken, is de verandering van normale lichaamsfuncties hier niet per definitie van afhankelijk. Een aandoening daar tegenover, veroorzaakt gezondheid specifieke complicaties. SOA wordt gebruikt als de gangbare term.

Activiteit

Hoofdactiviteit: Reageerbuis experiment

Deze activiteit kan het beste worden gedaan als een klassikale activiteit.

Deel A

1. Leg uit aan de leerlingen dat ze een seksueel contact zullen nabootsen door het uitwisselen van melk (dat de lichaamsvloeistof voorstelt) tussen twee reageerbuisjes.
2. Deel de reageerbuisjes uit in de klas en zorg dat elke leerling een reageerbuisje vol vloeistof krijgt. Laat de leerlingen **NIET** weten dat een van de reageerbuisjes zetmeel bevat, hoewel de docent wel moet weten wie dat reageerbuisje heeft.
3. Vertel elke leerling dat ze de vloeistoffen uit moeten wisselen door de inhoud van hun reageerbuisje te mengen met vijf andere leerlingen (als de klas kleiner is dan 25 leerlingen, verminder dan de uitwisselingen naar drie of vier). Ze schrijven dit later op SW1. Moedig de leerlingen aan om ook buiten hun normale vriendengroepje te gaan.
4. Geef elke leerling na afloop een kopie van SW1. Vertel de klas dat een van hen een vloeistof had dat een SOA nabootste. Ga de klas rond en test op de SOA door aan elke reageerbuis ene druppeltje jodium toe te voegen. Als de vloeistof zwart kleurt dan is die persoon besmet.

Deel B

5. Herhaal de activiteit door het aantal keren dat een leerling vloeistof uitwisselt (seksuele contacten heeft) te verminderen tot een of twee. Merkt de klas op dat het aantal geïnfecteerde mensen is verminderd?
Dit experiment benadrukt hoe gemakkelijk en ongemerkt een SOA zich van verspreiden van persoon naar persoon.

Deel C

1. Kies vijf mensen uit de klas om een demonstratie te geven. Laat de klas zien welke leerling de 'geïnfecteerde' reageerbuis heeft. Geef de andere vier leerlingen de resterende reageerbuisen, waarvan er twee zijn afgedekt met vershoudfolie.
2. Vraag de leerling met de 'geïnfecteerde' reageerbuis om na elkaar 'seksueel contact' te hebben met elk van de vijf andere studenten. LET OP Meng de vloeistoffen niet deze keer, laat de 'geïnfecteerde' leerling alleen een paar druppels van zijn vloeistof in de andere reageerbuisen druppelen met een druppelaar, waarna de ontvangende leerling het monster goed mengt.
3. Test elk van de monsters van de leerlingen op een SOA met jodium.
4. Geef aan dat bij deze seksuele contacten het vershoudfolie een condoom voorstelde en dat deze leerlingen dus niet geïnfecteerd werden/.

Mogelijke gespreksonderwerpen met leerlingen na dit experiment zijn bijvoorbeeld:

- a. Het gemak van overdragen: Bespreek met de leerlingen hoe gemakkelijk het is om Soa's van de een naar de volgende te verspreiden. Waren ze verbaasd over de manieren waarop Soa's zich van een persoon naar een ander persoon konden verspreiden?
- b. Verminder het risico op infectie: Bespreek hoe ver en hoe snel Soa's zich kunnen verspreiden en hoe het verminderen van het aantal contacten automatisch het risico op infectie vermindert.
- c. Persoonlijke verantwoordelijkheid voor je eigen gezondheid: het is belangrijk dat jonge mensen zich verantwoordelijk voelen voor en in staat gesteld voelen om voor hun eigen gezondheid te zorgen, hieronder valt ook seksuele gezondheid. We zouden gesprekken over het 'beschuldigen' van seksuele partners moeten voorkomen.
- d. Moeilijke gesprekken: Stel je voor dat je een seksuele partner moet adviseren om zich te laten controleren op een SOA – beter om de infectie te voorkomen.

Activiteit 2: Brainstormer: Veiliger seks, risico's, communicatie en informatie

1. Verdeel vijf grote vellen papier over de ruimte met de volgende vragen op elk vel:

- Wat zijn de risico's van onbeschermd seks?
- Wat betekent veilige seks voor jou?
- Hoe kunnen we met elkaar communiceren om seks veiliger te maken?
- Hoe kunnen we ons gemakkelijker voelen om veilige seks bespreekbaar te maken met partners en in het algemeen?
- Waar kunnen we betrouwbare bronnen vinden voor informatie over veilige seks?

2. Geef de leerlingen post-it briefjes. Vraag de leerlingen om hun gedachten en suggesties op de post-it briefjes te schrijven en hun antwoorden dan op de betreffende vellen papier te plakken.
3. Vraag de leerlingen naar aanleiding van het gesprek, afhankelijk van hoe vertrouwd ze zich voelen, om enkele van de vaardigheden te trainen die hen kan helpen om de problemen die ze misschien ervaren, zoals verlegenheid bij het kopen van condooms of weerstand bieden aan druk om onbeschermd gemeenschap te hebben.

Bespreking

Controleer of ze het begrijpen door de klas de volgende vragen te stellen:

- **Wie kunnen Soa's krijgen?**

Antwoord: Iedereen die onbeschermd seks heeft met iemand die een SOA heeft kan zelf een SOA oplopen. IEDEREEN kan een SOA krijgen. Je hoeft alleen maar een seksueel contact te hebben met een persoon die geïnfecteerd is om geïnfecteerd te raken en iedereen kan geïnfecteerd zijn zonder het te weten.

- **Wat is een SOA?**

Antwoord: Seksueel Overdraagbare Aandoeningen (Soa's) zijn infecties die voornamelijk kunnen worden overgedragen van een persoon aan een ander tijdens seksueel contact. Er zijn minstens 25 verschillende Soa's met een hele reeks aan verschillende symptomen. De aandoeningen kunnen zich verspreiden via vaginale, anale of orale seks.

- **Wat zijn de symptomen van een SOA?**

Antwoord: Symptomen van seksueel overdraagbare aandoeningen kunnen verschillen, maar de meest voorkomende zijn irritatie of pijn, ongewone bultjes of zweertjes, jeuk, pijn bij het urineren, bloeden tussen perioden van ongesteld zijn en/of afscheiding uit de genitaliën.

Hoe kunnen we het risico op Soa's verminderen?

Antwoord: Er zijn verschillende manieren om te voorkomen dat je een SOA oploopt. Dit zijn onder meer:

- i. Onthouding: De enige manier om te voorkomen dat je een SOA oploopt is door geen oraal, anaal of vaginaal seksueel contact te hebben.
- ii. Gebruik een condoom: Condooms worden aangeraden als preventieve maatregel; maar, condooms beschermen alleen de huid die ze bedekken, dus zweertjes en wratjes rond de genitaliën die niet bedekt worden door het condoom kunnen zich nog steeds verspreiden naar de huid van de partner.
- iii. Praat met je partner: Praat met je partner over veilige seks, bijvoorbeeld, door een condoom te gebruiken. Als je een nieuwe partner hebt bespreek dan de mogelijkheid om je allebei te laten testen op Soa's voordat je een seksuele relatie begint.
- iv. Mensen zouden zich moeten laten testen en regelmatig laten controleren. Als je seksueel actief bent, vooral als je verschillende partners hebt, en zelfs als je geen symptomen lijkt te hebben, is het nog steeds heel erg belangrijk om te regelmatig te laten testen en te controleren om er zeker van te zijn dat je geen infectie hebt. Niet alle Soa's geven direct symptomen, als ze dat überhaupt al doen.

- **Heeft iedereen die een SOA oploopt ook symptomen?**

Antwoord: NEE, Soa's zijn een veel voorkomend probleem omdat veel mensen geïnfecteerd zijn zonder dat ze het weten. In sommige gevallen weten vrouwen niet dat ze geïnfecteerd zijn tot ze later in hun leven problemen hebben met onvruchtbaarheid.

- Zijn er vormen van contraceptie, anders dan een condoom, die beschermen tegen Soa's?

Antwoord: NEE. De andere methoden van contraceptie beschermen alleen tegen zwangerschap, maar ze beschermen NIET tegen het krijgen van Soa's.

- **Waar kan ik meer informatie krijgen en getest worden?**

Antwoord: Vraag je schoolverpleegkundige, huisarts of bezoek een GUM-kliniek (kliniek voor seksuele gezondheid). Het bestellen van een testkit voor thuis is tegenwoordig ook veel beter beschikbaar.

Uitbreidingsactiviteiten

Als Chlamydia kon spreken

Leg uit aan de leerlingen dat als chlamydia niet behandeld wordt dit kan leiden tot ernstige problemen voor zowel mannen als vrouwen. Door deze activiteit zullen de leerlingen begrijpen wat er gebeurt in ons lichaam wanneer een persoon geïnfecteerd raakt met *Chlamydia trachomatis* - vanuit het gezichtspunt van de bacterie.

Geef de leerlingen een kopie van SH1 – 'Als Chlamydia kon spreken' om te lezen. Leg uit dat Sarah geïnfecteerd is met chlamydia en het bacterie *Chlamydia trachomatis* vertelt zijn verhaal aan Sarah.

Vraag de leerlingen nu om in groepjes van 2-3 hun kennis van Soa's, met inbegrip van chlamydia, te gebruiken om een visuele presentatie te maken voor de school, d.w.z. een infographic, om hun kennis te consolideren en de kennis te delen met hun leeftijdgenoten. Vraag de leerlingen om websites van de overheid zoals de NHS en de UK Health Security Agency te gebruiken om belangrijke statistische gegevens toe te voegen (als er toegang is tot de websites).

Gast spreker

Nodig een gast spreker uit of een huisarts om te spreken over de gratis voorzieningen en diensten die er zijn. Maak van tevoren een lijst met vragen die jij en/of de studenten willen vragen.

SOA-Quiz

Geef groepjes van 3 - 4 leerlingen SW2. Het groepje met de meeste punten wint. Als alternatief kan de quiz ook aan het begin en aan het eind van de les worden gemaakt om het begrip te meten. Antwoorden zijn beschikbaar op de e-Bug website.

Verspreiding van Soa's Werkblad

Deel A

Denk aan de volgorde van de mensen waarmee je 'seksueel contact' hebt gehad en of ze wel of geen Soa hadden:

Aantal leerlingen dat gevaccineerd is

Dag	25%		50%		75%	
1						
2						
3						
4						
5						
6						
7						

Deel B

Denk aan de volgorde van de mensen waarmee je 'seksueel contact' hebt gehad:

Seksueel contact	Waren ze geïnfecteerd?
1	
2	

Hoeveel mensen hebben een infectie opgelopen? _____

Heb jij een infectie opgelopen?

Hoeveel mensen hebben een infectie opgelopen? _____

Heb jij een infectie opgelopen?

Waarom was er deze keer een afname in het aantal mensen die de infectie hebben opgelopen?

_____

Deel C - Resultaten

Seksueel contact	Waren ze geïnfecteerd?	Kleur achteraf	Reden voor de kleurverandering
1			
2			
3			
4			

Wat stellen het vershoudfolie en de wattenbollen voor?

Kun je een reden bedenken waarom sommige mensen niet besmet raakten terwijl ze wel een seksueel contact hadden met iemand die een SOA had?

Quiz: Seksueel overdraagbare aandoeningen

Vink net zo veel antwoorden aan als van toepassing is

Hoe kunnen seksueel overdraagbare aandoeningen zich verspreiden? (3 punten)

- Vaginale seks
- Anale seks
- Sexting
- Orale seks

Wie kan een SOA krijgen? (1 punt)

- Iedereen die onbeschermd seks heeft gehad
- Alleen alleenstaanden
- Alleen oudere mensen
- Alleen mannen

Hebben seksueel overdraagbare aandoeningen symptomen?

- Altijd
- Nooit
- Dat is afhankelijk van de infectie
- Ja, maar alleen bij vrouwen

De BESTE manier om de verspreiding van de seksueel overdraagbare aandoeningen te voorkomen is: (1 punt)

- De pil
- Condoom
- Douchen na seks
- Basis lichaamstemperatuur meten

Welke van de volgende zijn Soa's? (2 punten)

- Chlamydia
- Gonorrhoe
- Influenza
- Malaria

Als *Chlamydia* kon spreken

Het spijt me Sarah, maar ik kan het niet helpen. Je hebt me opgepikt toen je seks had met die jongen twee weken geleden op dat feestje. Weet je nog? Je vond hem al heel lang erg leuk en hebt geen condoom gebruikt. Ik ben je echt heel dankbaar. Je wist natuurlijk niet dat je geïnfecteerd was met mij, Chlamydia. Ik houd me misschien wel stil, maar denk niet dat ik daarom zwak ben, helemaal niet.

Hoi! Ja, inderdaad hier ben ik. Aan jou doorgegeven door bacteriën in het sperma van Mark en zo lang ik me stil houd is het makkelijker voor mij om mezelf thuis te voelen in jouw lichaam. Het sperma van Mark bleef achter in jouw lichaam na de seks zodat ik me kon gaan verspreiden. Omdat je jong bent is het heel gemakkelijk voor mij om jouw lichaam te infecteren. Zoals ik al zei, ik ben er erg goed in om mezelf stil te houden. Zo goed zelfs dat ik 24 uur per dag bij je kan zijn zonder dat je het weet.

Alhoewel sommigen jammer genoeg wel merken dat ik er ben, hebben de meesten geen idee, zodat ik maanden, of zelfs jaren hier kan blijven en, laren we eerlijk zijn; ik vind dat fijner, want dan kan ik het meeste schade aanrichten, begrijp je? In het begin woon ik en begin ik problemen te veroorzaken in de baarmoederhals en de baarmoeder. Als ik eenmaal in je lichaam zit begin ik mij heel snel te vermeerderen. Samen staan we sterk, net als een leger, en gaan we op weg naar de eileiders, dat is onze favoriete plek. Ja, inderdaad, dat is een belangrijk deel van je voortplantingsstelsel waar het begin van baby's wordt gemaakt. Ja, ik weet wel dat je nu nog geen zorgen maakt over baby's, maar dat is juist perfect voor mij, omdat ik daardoor ruim voldoende tijd heb om mijn werk te doen. Ik ben er erg goed in om de eileiders aan beide uiteinden dicht te maken en littekenweefsel aan te maken. Het resultaat? Je zou een ernstige ontsteking kunnen krijgen aan je eileiders en je eierstokken en in de toekomst moeite hebben om kinderen te krijgen.

Dus nu ken je de realiteit van ongemerkt en onbehandeld met mij samenleven. Een extra bonus van het feit dat je niet van mij af weet is dat de volgende keer dat je onbeschermd seks hebt, je mij weer door kunt geven. Nog meer van mij! Is dat geen fantastisch nieuws?! Ik kan namelijk ook onopgemerkt blijven in mannen, maar soms laat ik ze heel even zien dat ik er ben. Het kan zijn dat hij een vervelende afscheiding krijgt aan het topje van zijn penis. Hoi, ja, dat ben ik! Ik kan ook pijn doen bij het plassen.... AUW... Oh ja, en gewoon voor de gein, kan ik er voor zorgen dat zijn zaadballen opzwellen! Om zo rond te lopen en zich zo ellendig te voelen... Aan de andere kant kan ik er gewoon voor kiezen om stilletjes bij hem binnen te blijven en dan kan hij in de toekomst ook geen kinderen krijgen.

Trouwens, ik moet gaan. Ik heb belangrijke dingen te doen...